

Kamila Rączy

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

**PRAWDA I UCZCIWOŚĆ –
BOSKIE PRAWA A LUDZKA ETYKA
W SERIALU *OPOWIEŚĆ PODRĘCZNEJ***

Abstract

Truth and integrity – God’s law and human ethics in the movie series *The Handmaid’s Tale*. The basis of honesty understood in axiological terms consists of three elementary values: truth, good and love. On the other hand, the normative meaning of the notion of honesty is associated with the ethical behavior of the individual in relation to other people and to the individual him- or herself. Truth and honesty are considered as the superordinate ethical values that accompany a person throughout his or her life. Thanks to these norms, people have the opportunity to thrive in accordance with the accepted rules of conduct, or the so called code of ethics, in the name of, a.o: love, good, truth, beauty, freedom. Thus, an attempt should be made to answer the question: is one human being entitled to deprive another of the superordinate value of freedom? Confrontation of the viewer with the vision of the destruction of the world caused by the catastrophic exercise of power by the privileged self-proclaimed ruling establishment, which utilizes oppression, regime mechanisms and the army as an instrument of power. The enslavement of another human being justified by the carrying out of the divine will, as well as an insistent attempt to deprive people of dignity and autonomy, thus distorting the truth. A futuristic fictitious world which the viewer enters forces them to confront a number of borderline situations.

Prawda i uczciwość – Boskie prawa a ludzka etyka w serialu *Opowieść podręcznej*. Fundament uczciwości pojmowanej w kategorii aksjologicznej stanowią trzy elementarne wartości: prawda, dobro oraz miłość. Z kolei normatywne znaczenie pojęcia „uczciwość” w ujęciu aksjologicznym, związane jest z etycznym postępowaniem jednostki w relacji z innymi ludźmi oraz względem siebie samej. Prawda i uczciwość uznawane są za nadrzędne wartości etyczne towarzyszące

człowiekowi przez całe jego życie. Dzięki powyższym normom człowiek może prosperować zgodnie z przyjętymi zasadami postępowania, czyli tzw. kodeksem etycznym, w imię miłości, dobra, prawdy, piękna, wolności. Zgodnie z powyższą tezą, należy podjąć próbę odpowiedzi na pytanie: Czy drugi człowiek ma prawo, by odebrać bliźniemu nadrzędną wartość, jaką jest wolność? By odnaleźć odpowiedź na powyższe pytanie, należy skonfrontować widza z wizją destrukcji świata następującą w skutek katastrofy. Spowodowana jest ona sprawowaniem władzy przez uprzywilejowaną samozwańczą grupę rządzącą, która wykorzystuje jako narzędzie władzy: opresję, mechanizmy reżimu oraz wojsko. W tym świecie zniewolenie drugiego człowieka usprawiedliwia się realizacją woli boskiej, a silna próba odebrania człowiekowi godności oraz autonomii jest wyrazem zniekształcania prawdy. Po wkroczeniu w futurystyczny, fikcyjny świat, odbiorca zostaje skonfrontowany z szeregiem sytuacji granicznych.

Keywords ethics, new media, truth, honesty, series, „The Handmaid’s Tale”

etyka, nowe media, prawda, uczciwość, seriale, *Opowieść podręcznej*

1. PRAWDA I UCZCIWOŚĆ

Elementarne podstawy wartości, a wśród nich uczciwość pojmowana w kategorii aksjologicznej, stanowią następującą triadę: prawda, dobro, piękno. Uczciwość nierozzerwalnie łączy się z prawdą, stanowiąc zaplecze składowych norm postępowania, towarzyszących człowiekowi w jego codziennej egzystencji. W *Słowniku języka polskiego* znaczenie terminu „uczciwość” definiowane jest przez ogólne pojęcia „bycia uczciwym”: „prawość”, „sumienność”, „rzetelność”. Natomiast znaczenie przymiotnika „uczciwy” w podstawowej definicji oznacza: bycie „rzetelnym”, „sumiennym” w konkretnym postępowaniu, szanującym własność drugiego człowieka, niezdolność do oszustwa, „prawość”¹.

Człowiek określany jest mianem uczciwego wówczas, gdy oddaje to, co nie stanowi jego własności, to co zostało przez niego pożyczone lub znalezione (jednakże nie należy tym samym do uczciwości, by dawać innym to, co stanowi jego własność). Człowiek jest uczciwy, gdy nie obiecuje pomocy, jeśli nie jest pewien, że będzie mógł jej udzielić (natomiast nie należy już do uczciwości obietnica pomocy, jakiej może udzielić, i rzeczywiste spełnienie danego słowa). Jest uczciwy wówczas, gdy nie przejawia uczuć o charakterze życzliwości i serdeczności, których naprawdę nie jest w stanie odczuwać (co istotne, nie będzie należeć do postawy uczciwości zachowanie, w którym żywiłby do ludzi uczucia życzliwe oraz serdeczne)².

Święty Tomasz z Akwinu określał prawdę „jako zgodność sądu z rzeczywistością”³. Teoria ta stanowi również korespondencyjną teorię prawdy, określaną również jako

¹ Por. *Uczciwość*, w: A. Kubiak-Sokół, *Słownik frazeologiczny PWN*, Warszawa 2019.

² W. Tatarkiewicz, *Obrachunek i nakazy, uczciwość i dobroć*, Warszawa 1966, *Etyka I*, s. 157–167.

³ Św. Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*, I, 16, 2, przeł. F.W. Bednarski, Warszawa 2000, s. 4.

teoria zgodności. Według teorii Kazimierza Ajdukiewicza „myśl M jest prawdziwa wtedy i tylko wtedy, gdy myśl M stwierdza, że jest tak a tak i tak a tak jest właśnie”⁴. Z kolei Roman Ingarden twierdził, iż „sąd S jest prawdziwy, jeżeli stan rzeczy wyznaczony przez jego treść zachodzi niezależnie od istnienia sądu S w obrębie tej dziedziny bytu, w której dany sąd go umieszcza”⁵. Francis Herbert Bradley określa prawdę jako „koherencję oraz całościowość systemu: sądów, zdań, doświadczeń spostrzeżeń”⁶.

2. PRODUKCJE SERIALOWE

Niezmiennie, już od ponad dekady, odbiorcy treści audiowizualnych mogą spoglądać na swoistego rodzaju renesans współczesnych produkcji serialowych. Cechuje go podążanie za pasjami, rozwój zainteresowań, nieustające poszukiwania elementów zapalających ludzki głód intelektualny. Zaobserwować można ciekawość, a tym samym chęć porównywania literatury z dziełem ekranowym, pomysł na formę rozrywki, niekiedy znudzenie oraz szereg najróżniejszych czynników towarzyszących aktywnym widzom treści audiowizualnych przy doborze produkcji serialowych. Odbiorca powyższych treści kieruje się różnymi pobudkami, sięgając po „małe dzieła ekranowe”, jednak każdemu z nich towarzyszy ten sam atrybut – permanentny apetyt na serial telewizyjny, który zaskakująco nieustannie rewolucjonizuje przestrzeń życia ludzkiego.

Nie tylko zmienia się motywacja, dla której odbiorcy sięgają po dane produkcje serialowe, zmieniają się również elementy fabuły, która zdaje się posiadać niewyczerpalne zasoby kreatywności i artyzmu twórczego. Zróżnicowani są także bohaterowie, którzy bez wątpienia w dalszym ciągu ulegają transformacji, będąc osadzeni w różnych czasoprzestrzeniach i zestawiani w różnorodnych konwencjach obyczajowych. Niegdyś odbiorca serialowych treści miał do czynienia z postaciami – bohaterami („herosami”), następnie przez dłuższe sekwencje czasowe, odbiorcy obserwowali antybohaterów, których z etycznego punktu widzenia, należało nie tolerować, jednak niepohamowana sympatia zdecydowanie wygrała w tej zaciętej, często moralnej rozgrywce.

Warto w tym miejscu podkreślić elementarne składowe miniekranowego dzieła, jakim jest współczesny serial. Mowa tutaj o doskonale skomponowanej oraz dobranej oprawie muzycznej, nieprzypadkowo osadzonym kadrze, niekonwencjonalnych strategiach narracji. Twórcy serialowi serwują widzom produkt gotowy do „skonsumowania” intelektualno-emocjonalnego. Odbiorcy współczesnych produkcji serialowych mieli, aktualnie mają i najprawdopodobniej w dalszym ciągu będą mieć do czynienia z coraz bogatszą ofertą fabuły propagowanych treści. Nieustanna hybrydyzacja oraz konkurencja w zakresie produkcji serialowych stanowią silną motywację do kreowania i tworzenia silnych seriali.

⁴ Prawda, w: *Słownik terminów i pojęć filozoficznych*, oprac. A. Podsiad, Warszawa 2000, s. 665.

⁵ Prawda, w: *Słownik terminów i pojęć filozoficznych*, dz. cyt., s. 665.

⁶ *Idealizm absolutny: Idealizm absolutny: Bradley [Rozdział VIII]*, w: *Historia filozofii. Od Benthama do Russella*, t. 8, Warszawa 1989, s. 214–215.

Produkcją, która doskonale wpisuje się w konwencję zaskakujących pod kątem fabuły, dobrze skonstruowanych w obszarze budowy „mini dzieł ekranowych” jest serial *Opowieść podręcznej* (ang. *The Handmaid's Tale*), zrealizowany na podstawie książki. W niniejszym artykule zostanie ukazana analiza pierwszego sezonu produkcji serialowej *Opowieść podręcznej* przez pryzmat komunikowania wartości prawdy w relacjach głównej bohaterki, zarówno w odniesieniu do innych osób, jak i do świata oraz zaistniałych wydarzeń. Przeanalizowany zostanie aspekt normy, jaką jest wartość prawdy w kontekście personalistycznym, jednostkowym.

3. OPowieść PODRĘCZNEJ

Co by się stało, gdyby świat uległ zupełnemu przewartościowaniu, degradacji i zniszczeniu, nie w formie struktury geograficznej, ale w aspekcie prosperowania norm obyczajowych i zasad? Tyrańskie rządy wyrywające ludzi z dotychczasowej codzienności i poukładanego życia? Co by się stało, gdyby ubezwłasnowolnić kobiety i sprowadzić ich egzystencję do funkcjonowania jako ludzkie inkubatory służące wyłącznie do procesów rozrodczych, a tym samym zniewolić i pozbawić większość męskiej populacji żon, sióstr i córek, zabierając również im autonomię i szansę na rodzinę, ognisko domowe, radość, szczęście? Jak straszna jest wizja rządów ortodoksyjnej elity rządzącej składającej się z wpływowych i władczych mężczyzn, którzy powołując się na biblijne zapisy, zaspakaliby swoje najokrutniejsze żądze, wykorzystując tyranie, przemoc, strach, agresję, ból, ubezwłasnowolnienie oraz cierpienie.

Opowieść podręcznej (ang. *The Handmaid's Tale*) to jedna z najgłośniejszych w ciągu ostatnich lat dystopijna produkcja serialowa. Poprzez ekranizację powieści, autorstwa amerykańskiej pisarki Margaret Atwood, obliczu świata ukazała się antyutopia, skonstruowana w konwencji socjologicznej fantastyki naukowej. Książka ta została wydana w 1985 roku w Kanadzie, w Toronto, zaś w Polsce ukazała się dopiero w 1992 roku, i wówczas również została przetłumaczona z języka angielskiego na język polski. W 1990 roku zekranizowania antyutopii podjął się niemiecki reżyser Volker Schlöndorff, według scenariusza autorstwa Harolda Pintera. Dopiero po wielu latach, w 2017 roku, Bruce Miller wyreżyserował produkcję serialową, ściśle współpracując z autorką książki, co spowodowało niezwykle poruszenie, sensację i zainteresowanie wśród odbiorców. Serial *Opowieść podręcznej*, jako pierwsza produkcja serialowa w historii, została wykreowana i wyprodukowana nie na potrzeby i zamówienie przez stację telewizyjną, ale dzięki platformie i dla platformy streamingowej – ShowMax, otrzymując nagrodę Emmy.

Dostępne są trzy sezony serialu. Z informacji podanych przez twórców produkcji, wynika, iż planowane są aktualnie zdjęcia do sezonu czwartego. Widzowie śledzący z zapartym tchem los głównej bohaterki serialu, osadzonej w świecie pozbawionym norm i wartości, określają serial jako „kontrowersyjny, zaskakujący, przyciągający i trzymający w napięciu” i różniący się w swej konwencji od innych dostępnych produkcji⁷. Ukazuje

⁷ Zob. <http://filmweb.pl/> (styczeń 2019).

on bowiem katastroficzną wizję świata, rozgrywającą się w krainie Galaad, w której kobiety zupełnie tracą swoją autonomię. Taka okoliczność teoretycznie nie jest niczym trudnym do wyobrażenia, ponieważ jak pokazuje historia świat jeszcze nie tak dawno mierzył się z realiami, w których kobiety nie miały żadnych praw. Jednak ze współczesnej perspektywy ukazana w serialu rzeczywistość oraz wizja hipotetycznego zniewolenia i ubezwłasnowolnienia, wydaje się apokaliptyczna, przerażająca i nieakceptowalna.

4. BIBLIJNE GALAAD

Akcja serialu toczy się, jak możemy domniemać – we współczesnym świecie bądź w nieodległej przyszłości, w miejscu o tajemniczej nazwie – Gilead. Państwo to powstało na terenie dawnych Stanów Zjednoczonych, jednak w nawet najmniejszym kawałku nie przypomina amerykańskiego snu, miejsca przepelnionego gwarem, śmiechem i radością rodzin i turystów, którzy żyli, a nie tylko istnieli. Z niepokojem uwidacznia się wizja totalitarnej krainy, która powstała po tajemniczej katastrofie ekologicznej, o której niejednokrotnie wspominają sceny pełne retrospekcji oraz ciągu wojen.

Gilead (hebr. – gi'ad, Vlg – Galaad) to biblijna kraina w Zajordaniu, pomiędzy rzekami Arnon i Jarmuk, na południe od Baszanu. Biblia wywodzi nazwę Gilead od „galed” – kopiec świadectwa (Rdz 31, 45–53), przypuszczalnie wiąże się ona jednak z arabskim „dża'uda” (kraina) dzika, skalista⁸. Nazwa Gilead oznaczała najpierw miejscowość (Sdz 10, 17–18), dziś Dża'ad 10 km na północ od Salt i pobliską górę (Rdz 32, 21–22), a potem objęła całą okolicę (Pwt 3, 10; Sdz 10, 8; 2 Krl 10, 33). Pierwotnych mieszkańców amoryckich (Pwt 3, 8–16) wyparło z czasem pokolenie Rubena, Gada i połowa pokolenia Manasses (Joz 13, 24–32)⁹. Gilead jest podzielony na dwie części przez potok Jabok (Joz 12, 2. 5). W czasach biblijnych Gilead był krainą zalesioną (2 Sm 18, 8–9), słynącą z długowłosych kóz (Pnp 4, 1; 6, 5). Zioła z Gileadu służyły do balsamowania ciał zmarłych (Jr 8, 22; 46, 11). Ramot w Gileadzie było jednym z miast ucieczki (Joz 20, 8)¹⁰. Z Gileadu pochodzili sędziowie Izraela: Jair i Jefte (Sdz 10, 3; 11, 1). Zwycięstwo Saula nad Ammonitami pod Jabesz w Gileadzie (1 Sm 11, 1–11) zapewniło mu zwierzchnictwo w Gileadzie, co zostało wykorzystane przez jego syna Iszbaala (2 Sm 2, 8–10), a później przez Dawida (2 Sm 17, 24–29). Po podziale królestwa Gilead należał do Izraela, a w IX wieku przeszedł pod władzę Damaszku (2 Krl 10, 32–33; Am 1, 3). Z kolei o pogąńskich mieszkańcach Gileadu wspomina Pierwsza Księga Machabejska (1 Mch 5, 9). Nowy rozkwit Gileadu przypadł na czasy rzymskie. Do Pelli w Gileadzie schronili się jerozolimscy chrześcijanie w roku 70¹¹.

Serialowy Gilead to kraina konstruowana na reżimie, nacjonalizmie, ekstremalnym fundamentalizmie oraz terrorze, który jest celowany i wymierzany przeciw

⁸ [https://biblia.wiara.pl/sloownik/67ea4.Sloownik-biblijny/slowo/GILEAD/\(20.03.2019\)](https://biblia.wiara.pl/sloownik/67ea4.Sloownik-biblijny/slowo/GILEAD/(20.03.2019)).

⁹ [https://biblia.wiara.pl/sloownik/67ea4.Sloownik-biblijny/slowo/GILEAD/\(20.03.2019\)](https://biblia.wiara.pl/sloownik/67ea4.Sloownik-biblijny/slowo/GILEAD/(20.03.2019)).

¹⁰ [https://biblia.wiara.pl/sloownik/67ea4.Sloownik-biblijny/slowo/GILEAD/\(20.03.2019\)](https://biblia.wiara.pl/sloownik/67ea4.Sloownik-biblijny/slowo/GILEAD/(20.03.2019)).

¹¹ [https://biblia.wiara.pl/sloownik/67ea4.Sloownik-biblijny/slowo/GILEAD/\(20.03.2019\)](https://biblia.wiara.pl/sloownik/67ea4.Sloownik-biblijny/slowo/GILEAD/(20.03.2019)).

nieposłusznym oraz zbuntowanym jednostkom. Terrorze wymierzany przez elitę rządzącą – *Bank Myśli Synów Jakuba*.

5. BANK MYŚLI SYNÓW JAKUBA

Rządy i władzę w krainie terroru i tyrani sprawuje *Bank Myśli Synów Jakuba*, stosując różne formy zniewolenia i represji przez wojsko, policję i służby specjalne. Światem steruje wyłącznie pewna grupa uprzywilejowanych mężczyzn. Mężczyźni ci, to: *Komendanci* (panowie), *Aniołowie* (żołnierze), *Oczy* (szpiedzy). Pozostała część męskiej populacji nie pełni żadnych znaczących funkcji. Egzystują, pozbawieni w swym życiu kobiet, żon, matek, córek, sióstr. Część z nich pada ofiarami oprawców i ginie w zbiorowych oraz pokazowych egzekucjach, często wskutek niesłusznych wyroków i kar. Pozbawiani są życia za występki, które z punktu widzenia elity rządzącej są karygodne i niedopuszczalne – w rzeczywistości stanowią jedynie blahe powody do eliminacji.

Kobiety dotyka w coraz większym stopniu narastająca bezpłodność (następstwo katastrofy, najprawdopodobniej ekologicznej, która miała miejsce), na rzecz wzrostu populacji i zapewnienia elicie rządzącej i im żonom ciągłości rodu. Z tego powodu kobiety stoją przed groźbą zesłania ich do obozu pracy przy odpadach chemicznych, które doprowadzają do nieodwracalnych skutków w postaci utraty zdrowia lub śmierci, jeśli nie zgodzą się na zesłanie do domów publicznych, gdzie mogą dłużej przetrwać. Z kolei zdrowe i zdadne do rozrodu kobiety, zostają starannie wyselekcjonowane oraz wybrane, następnie przeszkolone i oddane jako własność dla panów domu jako „inkubatory” dla dzieci. Dotychczasowe życie zostaje tym kobietom im bezpowrotnie odebrane, jednak ofiary przemocy bardzo mocno wierzą, iż dzięki posłuszeństwu uda im się przeżyć i przetrwać, a następnie odzyskać nie tyle swoje dotychczasowe życie, ale swoich najbliższych, szczególnie utracone dzieci. Kobiety karmią się nadzieją i wiarą, co pomaga im przetrwać. Metody stosowane dla psychicznego szantażu oraz zachowania posłuszeństwa, są bezwzględne i bolesne. Wobec podręcznych niejednokrotnie stosowane są manipulacje psychiczne. Kobiety zabierane są w pobliże sierocińców, by móc zobaczyć swoje żywe i zdrowe dzieci, co powoduje z jednej strony ulgę, a z drugiej – mobilizuje je do posłusznego wykonywania woli swych panów. Wszystko po to, by żyć nadzieją zrealizowania rozkazów elity, a następnie spokojnie powrócić do swych dzieci.

6. KOBIETY

W serialu uwidacznia się wprowadzenie przez grupę rządzącą kastowości¹² kobiecej społeczności. Mowa tutaj o kategorii trzech rodzajów kobiet, a raczej przypisanych

¹² *Kasta* w Indiach: zamknięta grupa społeczna zajmująca określoną pozycję w hierarchicznym układzie społecznym; grupa społeczna wyróżniająca się bogactwem, przywilejami, specjalnością zawodową itp.;

im społecznych ról, w których są „pozornie” uprzywilejowanymi podmiotami. Funkcję i pozycję społeczną kobiet określa wygląd, ale przede wszystkim kolorystyka stroju. Pierwsze z nich to *żony (panie)* elity rządzącej. Odznaczają się nosząc stroje w kolorze niebieskim. Żony zmuszone są akceptować okoliczności, w których się znajdują. Uczestniczą w akcie połączenia męża wraz z podręczną, przeżywając wewnętrznie brak możliwości zajścia w ciążę oraz fakt dzielenia się mężem z drugą kobietą. Wszystko w imię wyższej idei i relacji największego marzenia, jakim jest posiadanie własnego dziecka.

Drugie z kobiet to *marty*, służące, oznaczone kolorem szarości oraz pozornie najważniejsze z punktu widzenia reprodukcji. *Podręczne* (przyodziane w szaty czerwone, z białymi czepcami (nakrycia głowy przypominające skrzydła), skonstruowane tak, by czepce zarówno uniemożliwiały im spoglądać na otaczający świat, jak również by strzegły je przed spojrzeciami innych osób, szczególnie mężczyzn).

Pozostałe, nie znaczące nic w społeczeństwie, to *prostyutki*, które pod groźbą pracy przy odpadach, służą jako cielesna rozrywka dla mężczyzn oraz pracownice, zesłane na pewną śmierć do pracy w fabrykach przy radioaktywnych odpadach. Ich rola w społeczeństwie jest zbyteczna, a ich wątek pojawia się epizodycznie, z wyjątkiem przyjaciółki Offred, której historia ukazywana jest poprzez liczne retrospekcje, ukazujące ją jako podręczną, a następnie jako prostytutkę.

7. PODRĘCZNE

Podręczne – pod taką nazwą występują pozbawione podmiotowości kobiety wyselekcjonowane, przebadane, przeszkolone i wybrane jako narzędzie do rozrodu, które stanowią swoistego rodzaju inkubator dla dziecka bezpłodnej rodziny. Jediną funkcją, jaką mają spełniać jest poczęcie i urodzenie zdrowego dziecka, które zostanie oddane elicie rządzącej. Po wykonaniu zadania, podręczna opuszcza dom państwa, by ponownie zostać zniewoloną i egzystować w powtarzalnym schemacie służebności, w postaci przydzielania do bezpłodnej rodziny, błędnie sądząc, iż wróci do swoich najbliższych i dawnego życia.

Podręczna pozbawiona zupełnie praw, nigdy nie wychodzi na zewnątrz sama, nawet w drodze po zakupy towarzyszy jej druga podręczna, aby się wzajemnie kontrolować i pilnować. Kobiety są obserwowane i śledzone, zazwyczaj próby ucieczki kończą się upokorzeniem, okaleczeniem. Bywają i takie sytuacje, w których podręczna może stracić życie. Wszelkie formy rozrywki i relaksu, jak np. gry, rozmowy, czytanie książek, używanie kosmetyków czy też noszenie pięknych ubrań, są surowo zabronione.

Podręczne wierzą, iż po urodzeniu dziecka odzyskają wolność i wrócą do swojego życia, które posiadały przed stanieniem się tym, kim są, jednak nie wiedzą, iż po drugiej stronie tunelu, w którym się znajdują, nie ma już wyjścia. Ich rola ma trwać tak długo, póki będą produktywne i zdadne do rozrodu. Jak wynika z licznych retrospekcji, wiele

u niektórych owadów: grupa osobników różniących się od pozostałych budową i cechami fizjologicznymi, przystosowanych do pełnienia określonych funkcji – słownik PWN.

podręcznych nie jest w stanie znieść swojego losu, odbierają sobie życie, by móc skrócić swoją gehennę i cierpienie.

Podręczne, gdy stają się własnością pana, tracą swoje dawne imię (a tym samym dotychczasowe życie), uzyskując nowe, które ukazuje im podmiotowość i koneksję z nowym „właścicielem”. Tak stało się z June, główną bohaterką zakwalifikowaną jako podręczna.

8. OFFRED

Imię każdej podręcznej skonstruowane jest na zasadzie przedrostka *of* w połączeniu z imieniem pana, do którego należy. Tytułowa podręczna otrzymuje nowe imię – Offred. Jej imię oznacza *należąca do Freda*. Od tej chwili należy do Freda Waterforda, nazywanego przez innych Komendantem i członkiem Banku Myśli Synów Jakuba. Niebieskooka, postawna blondynka, wysportowana, istny okaz zdrowia, co zawdzięcza, jak dowiadujemy się w późniejszych retrospektywnych scenach, zdrowemu i aktywnemu trybowi dotychczasowego życia, w którym harmonijnie łączyła życie rodzinne z zawodowym. Wspomniane walory fizyczne i osobowościowe czynią kobietę atrakcyjną. Aparycja oraz osobiste przymioty Offred są atutem kobiety, nie tylko pod kątem struktury zewnętrznej, ale również związanej z nową życiową funkcją – zapewnienia rozrodu bezdzietnym rodzinom, tak istotną z punktu widzenia grupy trzymającej władzę.

Offred, na tle innych podręcznych, mocno wyróżnia się wizualnie i osobowościowo. Jest odważna, ciekawa świata, często przez swą brawurę stąpa po cienkiej granicy. Jej towarzyski niedoli często starają się sprowadzić ją na ziemię. Kobieta żywi nadzieję, że odzyska utraconą córkę, lecz finalnie rozsądek bierze górę w działaniach bohaterki.

Pozorna zmiana charakteru podręcznej, wynikała z nowych okoliczności, w których przyszło jej żyć. Obowiązek noszenia samego stroju, który naznaczył kobietę wraz z jej nowym imieniem oraz przynależnością i życiową funkcją, uczynił z niej inną osobę. Offred, czyli dawna June, była zawsze silną osobą.

9. JUNE

Poprzez liczne retrospekcje poznajemy tragiczną historię podręcznej o imieniu Offred, jednej z licznego grona uwięzionych kobiet. June Osbourne to prawdziwe imię i nazwisko (jednak używanie prawdziwych personaliów kobiet, pod groźbą restrykcyjnych konsekwencji, jest surowo zakazane). Kiedy widz poznaje kobietę, od razu zastanawia się, kim była June, zanim została odebrana jej autonomia, niezależność, rodzina i dotychczasowe życie. Jane to żona, matka, pracownik dużej korporacji, przyjaciółka, aktywna w życiu osobistym i zawodowym, wysportowana i towarzyska, nie bojąca się wyrazić swojej opinii, świadoma i pewna siebie. Jej historia, jak wszystkich uwięzionych kobiet, jest tak samo tragiczna. Została zmuszona do ucieczki w niehumanitarnych warunkach (wieziona w bagażniku samochodu wraz z mężem i dzieckiem przez jedyną osobę,

która zdecydowała się jej pomóc, ale finalnie przegrała walkę o ideę sprawiedliwości). Następnie została złapana i zesłana do ośrodka szkolącego kobiety do nowej życiowej profesji, a jej dziecko odebrane, zaś mąż (jak błędnie myśli) zamordowany przez armię.

Kobieta staje się posłuszna i przynależna swojemu panu, jednak wszystko po to, by przetrwać i odnaleźć swoją córkę. Opresja, w której przyszło Offred żyć staje się normalnością. Bohaterka akceptuje warunki swej nowej codzienności w obawie przed konsekwencjami. Uprzedmiotowiona, upokarzana staje się niczym posłuszne zwierzę w klatce. Wierzy, że dzięki swej taktyce działania przetrwa i uwolni się po spełnieniu przykrej powinności. Bohaterka nawet przez chwilę nie traci wiary w realizację swojego założenia, jakim jest uwolnienie własnej córki. Więziona, pomimo że niejednokrotnie tęskni i cierpi w samotności, staje się coraz silniejsza i mocniejsza wewnątrz. Jest gotowa posunąć się najdalej, jak to tylko możliwe, aby móc przetrwać i zbliżyć się do upragnionego celu. Mimo znalezienia się w sytuacji granicznej, potrafi utrzymać wewnętrzny pion, pokonać słabości, jakimi są dla niej wciąż odczuwalne, ale zatracające się powoli emocje, tęsknoty i pragnienia.

10. RELIGIA KONTRA LUDZKA ETYKA

Bank Myśli Synów Jakuba to samozwańczy nowoewangeliści, którzy głoszą teorię oraz ideę odrzucenia życia w grzechu, wyzbycia się wszelkich istniejących pokus, powrotu do chrześcijańskiego życia, idąc w ślad za biblijnymi zapisami oraz modelem patriarchalnej rodziny. Widz coraz mocniej zaczyna zauważać i odczuwać fałsz, obłudę oraz prawdziwe motywy działania *grupy trzymającej władzę*. Szczególnie, gdy ma mocny kręgosłup moralny stawia sobie pytanie: Czy aby na pewno mamy do czynienia z prawami boskimi?

Antyprawa, na takie miano zasługują akty, które kobietę zniewalają i uprzedmiotawiają, zabierające jej autonomię i godność. Jakie prawa dają przyzwolenie na kontakt seksualny z inną kobietą niż żoną? Rządy bezprawia sprowadzają podręczną wyłącznie do przedmiotu, by służyła prokreacji, a jednocześnie ranią żonę, w imię *rzekomych wartości chrześcijańskich* – czyli *poczęcia dziecka, stworzenia nowego życia*. Jak to się ma do poszanowaniagodności kobiet? Czyż stosowanie antyprawa nie jest czynieniem z kobiety surogatki (w świecie realnym kobiety godzą się na taką okoliczność), stawiając ją w sytuacji bez wyboru, przed faktem dokonanym?

Prawo Boże nie zadaje człowiekowi cierpienia i go nie zniewala. Przeciwnie – chroni i wspomaga każdą osobę, ofiarując jej piękno, dobro i miłość. Mówi o miłości do bliźniego i wzajemnym szacunku: „Wszystko więc, co byście chcieli, żeby wam ludzie czynili, i wy im czyńcie!” (Mt 7, 12). Jakim kryterium należy się kierować, by żyć przykazaniem miłości? „Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego” (Mk 12, 31). Człowiek, który jest dobry i szanuje innych, kieruje się dobrem i nie rani drugiego człowieka.

Prawdziwe motywy działania *grupy trzymającej władzę*, to nic innego jak tworzenie swojej własnej ideologii, pozornej etyki ludzkiego postępowania, motywowanej osobistymi żądzami i usprawiedliwianie ich pretekstem realizacji boskich praw. Za wszelką

cenę podtrzymują oni patriarchalny, skrajnie opresyjny system, który posługuje się religią, by wydać zgodę na niewolnictwo, terroryzm i gehennę dla kobiet. W ten sposób powoduje wokół odrzucenie Boga, porzucenie religii oraz bezpowrotne odwrócenie się od wiary i zaprzeczenie w istnienie Stwórcy.

Terror dotyka nie tylko samych kobiet, ale również ich najbliższych. Mężowie często są zabijani, dzieci porywane i sytuowane w domach dziecka. Dokonuje się degradacja rodziny, a przy najgorszym scenariuszu, kończy się to odebraniem życia drugiemu człowiekowi. Wszystkie te „spartańskie akty” tłumaczą i usprawiedliwiają wolą boską. Prawda i dobro nie idą w parze z tak okrutnym postępowaniem.

11. PRAWDA I UCZCIWOŚĆ MAŁŻEŃSKA

Obraz małżeństwa oraz rodziny w serialu *Opowieść podręcznej* stanowi całkowite zaprzeczenie idei wartości i wierności małżeństwa. Nierozzerwalność, intymna więź dusz i ciał, ale przede wszystkim wierność i uczciwość małżeńska zdają się być oksymoronami w przypadku treści ukazanych w katastroficznym obrazie serialowego świata.

Co mówi Biblia na temat instytucji małżeństwa? „I rzekł: Dlatego opuści człowiek ojca i matkę i złączy się ze swoją żoną, i będą oboje jednym ciałem. A tak już nie są dwoje, lecz jedno ciało. Co więc Bóg złączył, niech człowiek nie rozdziela” (Mt 19, 5–6). Jak mężowie powinni traktować swoje żony? „Mężowie, miłujcie żony swoje, jak i Chrystus umiłował Kościół i wydał zań samego siebie, aby go uświęcić, oczyściwszy go kąpielą wodną przez Słowo, aby sam sobie przysposobić Kościół pełen chwały, bez zmyły lub skazy lub czegoś w tym rodzaju, ale żeby był święty i niepokalany. Tak też mężowie powinni miłować żony swoje, jak własne ciała. Kto miłuje żonę swoją, samego siebie miłuje” (Ef 5, 25–28). W jaki sposób ludzie powinni traktować związek małżeński? W Biblii zapisane jest: „małżeństwo niech będzie we czci u wszystkich, a łożo nieskalane; rozpustników bowiem i cudzołożników sądzić będzie Bóg” (Hbr 13, 4).

Którymi przykazaniami Bóg ochrania małżeństwo? Siódmym i dziesiątym. Słowo Boże mówi: „Nie będziesz cudzołożył” i „Nie będziesz pożądał żony swojego bliźniego...” (Pwt 5, 18. 21).

Relacje emocjonalne i przestrzeń intymna z drugą osobą błogosławione są przez Boga wyłącznie w związku małżeńskim. W Biblii widnieje zapis: „Niech będzie błogosławiony twój zdroj, a raduj się z żony twojej młodości! Miłej jak łania, powabnej jak gazela! Niech jej piersi zawsze sprawiają ci rozkosz, upajają się ustawicznie jej miłością!” (Biblia Warszawska: Prz 5, 18–19).

Co więc z ideą wierności i uczciwości małżeńskiej, co z przynależnością żony do męża, męża do żony? Co z sakramentem małżeństwa, który jednoczy i wiąże parę przed obliczem Pańskim?

Bank Myśli Synów Jakuba za pomocą religii usprawiedliwia czynność zdrady. A w jaki sposób? To właśnie żona, niczym biblijna Rachela, godzi się, by jej mąż Jakub począł dziecko ze swoją służącą. Jest to aprobatą aktu seksualnego pomiędzy mężem a inną kobietą, w imię nowego życia, dla idei zachowania ciągłości rodu.

Aktowi poczęcia dziecka towarzyszy oprawa, zwana *ceremonią*, a sama procedura polega na comiesięcznym spotkaniu w dni płodne podręcznej, pana oraz żony. Dochodzi do skrupulatnych przygotowań, w których podręczna zaznaje kąpeli, następnie przy świętej ceremonii (nazwa aktu), pan odczytuje stosowne wersy ze Starego Testamentu, z Księgi Rodzaju, o Racheli i Jakubie: „Rachel zaś widząc, że nie może dać Jakubowi potomstwa, zazdrościła swej siostrze i rzekła do męża: «Spraw, abym miała dzieci; bo inaczej przyjdzie mi umrzeć!» Jakub rozgniewał się na Rachelę i odparł: «Czyż to ja, a nie Bóg, odmawiam ci potomstwa?» Wtedy ona powiedziała: «Mam niewolnicę Bilhę. Zbliź się do niej, aby urodziła dzieci na moich kolanach; chociaż w ten sposób będę miała od ciebie potomstwo». Dała mu więc swą niewolnicę Bilhę za żonę, i Jakub zbliżył się do niej. A Bilha poczęła i urodziła Jakubowi syna, Rachela rzekła: «Bóg jako sędzia otoczył mnie opieką; wysłuchawszy mnie dał mi syna». Dlatego nazwała go Dan. Niewolnica Racheli, Bilha, znowu poczęła i urodziła Jakubowi drugiego syna. Wtedy Rachela rzekła: «Nadludzką walkę wiodłam z siostrą moją i zwyciężyłam!» Przekazała mu imię Neftali. Ale i Lea widząc, że przestała rodzić, wzięła swą niewolnicę Zilpę i dała ją Jakubowi za żonę. Zilpa, niewolnica Lei, urodziła Jakubowi syna. Wtedy Lea zawołała: «Szczęśliwie!» i dała mu imię Gad. A gdy Zilpa, niewolnica Lei, urodziła Jakubowi drugiego syna, Lea powiedziała: «Na moje szczęście! Bo kobiety będą mnie zwały szczęśliwą». Dała więc mu imię Aser” (Rdz 30, 1–13)¹³.

W taki sposób Bractwo tłumaczy i usprawiedliwia swoje niegodziwe poczynanie. Elementem, który wskazuje na hipokryzję męskiej elity rządzącej jest fakt istnienia potajemnych domów uciech, będących poza oficjalną wiedzą oraz kontrolą społeczeństwa, po to, by najważniejsi z męskiej części społeczeństwa, mogli potajemnie z tej możliwości korzystać. Fred zabiera swoją podręczną do domu uciech, dając jej skąpe, drogie stroje, ofiarując kosmetyki, odbywając z nią akt seksualny, który wykracza poza normy przyjęte oficjalnie w nowej krainie Gilead. Założenia *Banku Myśli Synów Jakuba* są więc sprzeczne z głoszonymi przez nich ideami.

12. UCZCIWOŚĆ PODRĘCZNEJ WOBEC WATERFORDÓW

Podręczna została zobligowana do życia w czystości i wierności wobec swojego pana i jego żony. Może więc wyłącznie dokonywać aktu seksualnego odbywającego się podczas dni płodnych, w czasie ceremonii, w towarzystwie pani, która trzymając podręczną za ręce łączy się z nią i swoim mężem w akcie tworzenia nowego życia. Podręczna każdą nieudaną próbę zajścia w ciążę traktuje jako osobistą porażkę. Obwinia siebie oraz cierpi, wiedząc, iż cel, jakim jest wolność i odzyskanie córki, oddała się coraz bardziej, przypominając marzenie senne. Podczas rozmowy pomiędzy podręczną a panią domu, Sereną, Offred zaczyna podejrzewać, iż nieudane próby zajścia w ciążę mogą być spowodowane bezpłodnością mężczyzny. Za sprawą dwuznacznych komunikatów, wystosowanych ze strony Sereny, podręczna wdaje się w romans z jednym

¹³ Biblia Tysiąclecia. Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Poznań 2019.

z pracowników Waterfordów. Między kobietą a pracownikiem istnieje swoistego rodzaju nieć porozumienia. Mężczyzna poczuł najprawdopodobniej coś więcej do kobiety, jednak jej postawa nie jest do końca jasna i klarowna względem Nicka. Odbiorca nie jest w stanie jednoznacznie dookreślić, czy kobieta poczuła coś do mężczyzny, ponieważ odczuwała samotność, rozpacz i strach, postanowiła posiadać kogoś bliżej, czy też mężczyzna ma odegrać rolę dawcy, pomagając jej zająć w ciążę, by ta mogła stać się wolna i odejść. Zachowanie młodego mężczyzny jawnie ukazuje zazdrość oraz troskę, z kolei zachowanie Offred jest pełne sprzeczności.

Kolejnym aktem wystąpienia przeciwko Waterfordom jest nawiązanie współpracy z podziemiem oraz planowanie ucieczki. Kobieta, będąc coraz bardziej świadomą niekorzystnego położenia, w którym się znajduje, zaczyna rozważać alternatywę ucieczki. Z tego powodu wchodzi w koalicję z tajnym ugrupowaniem pragnącym wyrwać się spod systemu. Jest to bardzo ryzykowny plan, jednak mocny charakter i silna osobowość Offred dają jej wolę przetrwania i chęć walki. Podręczna nie jest szczerą i lojalną zarówno wobec komendanta, jego żony, jak również względem założeń samego systemu i *grupy trzymającej władzę*, a nawet wobec samego Nicka, z którym wchodzi w emocjonalną i intymną relację. Prawda i uczciwość przestają istnieć, zaś kobieta skrywa pod maską wolę przetrwania i nieustający życiowy motor, jakim jest odzyskanie wolności i ukochanego dziecka.

13. UCZCIWOŚĆ PODRĘCZNEJ WZGLĘDEM SIEBIE

Uczciwość bohaterki wobec własnej osoby można rozpatrywać przez pryzmat jej zachowania w sytuacjach kryzysowych. Podręczna jest przekonana, iż jej mąż zginął podczas wspólnej ucieczki, widzowie odkrywają historię kobiety poprzez liczne retrospektywne sceny, ukazujące postrzelenie męża June i jej tragiczne rozdzielenie z córką. Kobieta nie wie jednak, że jej mąż przeżył i będzie próbował odnaleźć swoje dziecko. Wejście kobiety w relację z pracownikiem Waterfordów – Nickiem, można odczytać jako próbę odnalezienia substytutu utraconej miłości i namiętności, którą niegdyś dzieliła z ukochanym mężem. Wspomnienie miłości, czułości, ciepła i bliskości w obliczu obecnej gehenny, której doświadcza, wydaje się naturalnym pragnieniem cierpiącej i samotnej kobiety. Ciężko jest jednoznacznie zinterpretować prawdziwość relacji June z młodym mężczyzną, ponieważ nie jest ona do końca jasna i klarowna. Trudno dookreślić, czy kobieta faktycznie pragnie wypełnić swoje zranione serce nową miłością, który jako jedyny wyciąga do niej pomocną dłoń oraz ewidentnie darzy kobietę głębszym uczuciem. Prawda może okazać się zupełnie inna. Kobieta może żyć dewizą *cel uświęca środki*, zaś mężczyzna ma jej pomóc jedynie zająć w ciążę, jeśli przypuszczenia o domniemanej bezpłodności Freda okazałyby się zasadne.

Jak pokazują dalsze sceny, Fred Waterford zaczyna fascynować się kobietą, a ta zaczyna wykorzystywać swoje atrybuty osobowości i kobiecości, kokietując oraz skutecznie manipulując mężczyzną. W zamian otrzymuje profity płynące z relacji, w której przyszło jej aktualnie egzystować. Waterford sądzi, iż kobieta zwróciła na niego uwagę,

czego dowodem miała być wspólnie spędzona noc, która wykroczyła poza comiesięczny akt ceremonii w towarzystwie żony.

Zarówno postawa podręcznej w relacji z Nickiem, jak i w relacji z komendantem ukazuje brak uczciwości względem samej siebie. Kobieta postępuje w sposób sprzeczny z własnymi uczuciami i poglądami. Nie może być szczerą wobec innych ani tak naprawdę uczciwą wobec samej siebie, zaś cel, który jest jej życiowym motorem, powoduje pominięcie własnej osoby i odsunięcie prawdy na dalszy plan.

14. UCZCIWOŚĆ I PRAWDA W RELACJACH PRZYJACIELSKICH

Przed nastaniem klęski ekologicznej, zniknięciem Stanów Zjednoczonych z mapy świata, uprzedmiotowieniem kobiet, rozbiciem rodzin i wprowadzeniem prawdziwego chaosu i gehenny dla niewinnych osób, podręczna, czyli dawna June przyjaźniła się z Moirą. Kobiety razem uprawiały sport, prowadziły aktywne życie towarzyskie, dzieliły radości oraz smutki. Moira była świadkiem narodzin uczucia pomiędzy June a jej przyszłym mężem, którego dobrze знаła, i z którym niejednokrotnie wspólnie dzieliła czas. Liczne retrospekcje ukazały niezwykłą więź między przyjaciółkami. Mimo że stanęły w obliczu tragedii, która je dotknęła, kobiety bardzo się ucieszyły, kiedy spotkały się razem w specjalnie stworzonym ośrodku, szkolącym podręczne do spełnienia ich nowej życiowej misji. Podręczne były w stanie przetrwać dzięki wspólnemu wsparciu i lojalności.

Wskutek nieudanej próby ucieczki, Moirze udało się uciec do Bostonu pociągiem, natomiast June została złapana przez służby. Ich drogi się rozeszły, ale tylko na pewien czas. Moira została wcielona do domu uciech. Jako zdolna do rozrodu, uciekając z miejsca szkolącego podręczne, została wykluczona, mogła jedynie zostać wcielona do publicznego domu (który oficjalnie nie prosperuje). To rozwiązanie wydało się kobiecie jedyną alternatywą na tle fabryki, w której czekałaby ją szybka śmierć. Kobiety ponownie spotykają się w domu uciech. Moira ma poczucie winy, iż zostawiła June na dworcu. Prosi przyjaciółkę o wybaczenie i przeprosza za swoją egoistyczną postawę, jednak June znając okoliczności, nie żywi urazy do kobiety i natychmiastowo jej wybacza. W ramach przysługi przyjacielskiej prosi koleżankę o przekazanie tajnej przesyłki (wiąże się to z poświęceniem i narażeniem zdrowia, a nawet życia). Moira początkowo odmawia z obawy przed konsekwencjami. W końcu kobieta spełnia jednak prośbę przyjaciółki, ponosząc ryzyko w imię przyjaźni i idei. Wzajemna uczciwość i prawda w relacjach przyjacielskich jest dowodem, że przyjaźń to nierozzerwalna wartość i jest w stanie przetrwać wszystko.

15. UCZCIWOŚĆ JUNE

Po przeanalizowaniu sytuacji, w której znalazła się tytułowa podręczna, jedna z nasuwających się refleksji dotyczy granic ludzkiego cierpienia i wytrzymałości psychicznej. Na ile człowiek znajdujący się w sytuacji granicznej własnego życia jest w stanie być prawdziwy i uczciwy względem innych osób, ale przede wszystkim względem siebie samego? Tutaj należy podjąć próbę znalezienia odpowiedzi na powyższe pytanie, które bez wątpienia dotyczy nieakceptowalnej sytuacji, w której z dnia na dzień przyszło znaleźć się głównej bohaterce. Kobieta przez nieustanne zachowywanie pozorów, próbowała przetrwać w imię swojego życiowego celu.

Widzowie mogą wysnuć tezę, iż wiele decyzji podjętych przez kobietę wyglądałoby zupełnie inaczej, gdyby nie była postawiona w sytuacji, z której tak naprawdę nie ma dobrego wyjścia, sytuacji, w której przyszło jej żyć i egzystować, i na którą nie miała wpływu. W takich życiowych okolicznościach trudno upatrywać dobrych rozwiązań oraz poprawnych dróg wyjścia i powrotu do równowagi życiowej.

Ciężko jest oceniać postawę człowieka, któremu z dnia na dzień zostało odebrane dosłownie wszystko: bezpieczeństwo, godność, rodzina, miłość, dotychczas znane życie. Można domniemać, jak zachowałby się każdy z nas w przedstawionej fikcyjnej wizji świata ukazanej w serialu. Człowiek w strachu i cierpieniu działa instynktownie, często nie mając ani chwili na przeanalizowanie wszelkich założeń. Prawda i uczciwość bohaterki uwidacznia się wyłącznie w jej życiowym celu, zamierzeniu i wizji, którą się od początku jasno i klarownie kieruje. Ocena June jako człowieka jest trudna i mogłaby być niesprawiedliwa, zaś każdy z oceniających mógłby mieć swój pogląd na zaistniałe okoliczności i sytuację głównej bohaterki.

ZAKOŃCZENIE

Prawda jest wartością o charakterze poznawczym, gdyż stanowi konsekwencję ludzkiego poznania (rezultat ten może być prawdziwy bądź fałszywy). Z kolei wartość, jaką jest uczciwość, kwalifikuje się do kategorii o charakterze moralnym, która łączy się z prawdą w postaci stosunku człowieka do wartości prawdy, jak również wpływa na jego pogląd postrzegania otaczającego świata i wartości.

Prawda oraz uczciwość stanowią naczelne składowe moralnego systemu prosperowania jednostki. Człowiek dążący do prawdy, jak również działający w zgodzie z prawdą, dobrem czy miłością, będzie podążał w kierunku ulepszania siebie, dzięki przyjęciu postawy uczciwości w stosunku do siebie samego, jak również wobec drugiego człowieka. Uczciwość, dobro i miłość do bliźniego obecne w świadectwie działania i codzienności człowieka, wyrażonej w postawie szacunku względem siebie i innych osób, są prawdą o pełnym norm i wartości postępowaniu wszystkich ludzi. Problematykę wartości prawdy i uczciwości w przekazie audiowizualnym serialu *Opowieść podręcznej* można rozpatrywać wielopłaszczyznowo, dokonując szerokich analiz.

Produkcja serialowa w swobodny sposób porusza się po przestrzeniach zagadnień etycznych, ukazując losy społeczeństwa, na przykładzie jednostki, która znajduje się, nie z własnej woli, a z dyktatorskiego przymusu, w sytuacji granicznej. Antyutopia Margaret Antwood stała się doskonałym materiałem do stworzenia ekranowego serialowego dzieła, które posłużyło nie tyle do wzbudzenia emocji i chęci obejrzenia dla relaksu kolejnych odcinków, ile do skonfrontowania się z ekranowym kodeksem prawd. Widz został celowo wciągnięty w świat filozoficznego namysłu i niejako zmuszony do refleksji nad własnym życiem, z perspektywy katastroficznej wizji, która nie jest nierealna i mogłaby się zdarzyć dzisiaj, za miesiąc czy za kilka lat.

Twórcy celowo wciągnęli odbiorców do fikcyjnego świata serialowej podręcznej, aby wspólnie pobudzić do twórczego myślenia, skłonić do filozoficznych refleksji, ale także spróbować przenieść z pozoru fikcyjne treści do świata realnego, pomiędzy struktury społeczne, w których przyszło im aktualnie żyć. Perwersja usankcjonowana jako religia, fanatyzm, dystopia, indoktrynacja, totalitarne więzienie, wynaturzenie, oprawcy, konserwatywna kontrrewolucja, dyktatura wojskowo-polityczna, izolowanie ludzi, egzystencjalna pustka, studium totalitaryzmu, fundamentalizm, wokabularz katastroficznych pojęć stanowi podsumowanie wydarzeń, które namacalnie zostały ukazane w produkcji serialowej.

Prawda i uczciwość w serialu *Opowieść podręcznej* została przedstawiona w relacji głównej bohaterki z oprawcami, w stosunkach z przyjaciółmi i otaczającym światem, ale również w stosunku podręcznej do samej siebie, do swych uczuć, światopoglądu i świata realnego, w którym aktualnie przyszło jej żyć. Egzystowanie w krainie pozorów, kłamstw i cierpienia, zupełnie przewartościowało świat kobiety, która, aby przeżyć i odzyskać dziecko, nabyła nowych mechanizmów adaptacyjnych. Wartości nadrzędne, jakimi jest prawda i uczciwość w świecie antywartości i zupełnego zaprzeczenia godności oraz etyczności, powodują u odbiorcy lęk, gniew, dezorientację. Serial ten unaocznia widzowi, jaki może stać się świat, który nas otacza, jeśli kontrolę nad nim przejmą ludzie niepowołani. Ludzie, którzy na potrzeby realizacji własnych pobudek, zachcianek, amoralnych, antyspołecznych i antyhumanitarnych żądać mogliby zaprzagnąć wykorzystać religię, stanowiącą system wierzeń i praktyk, jako przykrywkę do tyranii i pola realizacji najokrutniejszych łaknień.

Opowieść podręcznej ukazuje również jak niebezpiecznym narzędziem może stać się religia pod przykrywką realizacji ideologii. Wszelkie zaplecze cennych społecznie i duchowo wartości, jeśli będzie w rękach nieodpowiednich osób, może stać się destrukcyjne. Potrzeba edukacji medialnej manifestuje się w niemalże każdym obszarze ludzkiego życia. Może stać się narzędziem wychowania, kształcenia, kreowania i unaoczniania za pomocą wyrazistych przykładów, np. przez współczesne produkcje serialowe.

LITERATURA

- Biblia Tysiąclecia Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Poznań 2019.
- Idealizm absolutny: Idealizm absolutny: Bradley*, w: *Historia filozofii. Od Benthama do Russela*, t. 8, Warszawa 1989.
- Słownik języka polskiego PWN*, Warszawa 2019.
- Słownik terminów i pojęć filozoficznych*, oprac. A. Podsiad, Warszawa 2000.
- Św. Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*, przeł. F.W. Bednarski, Warszawa 2000.
- Tatarkiewicz W., *Obrachunek i nakazy, uczciwość i dobroć*, Warszawa 1966 (Etyka, 1).
- <https://biblia.wiara.pl/slownik/67ea4.Slownik-biblijny/slowo/GILEAD> (marzec 2019).
- <http://filmweb.pl> (styczeń 2019).